

TESOLDA O'QITISH USULLARI

Pechenitsina Marina Sergeyevna
Marg'ilon shahar 11-maktabning o'qituvchisi.

Annotatsiya: *Chet tillarni o'qitishning umumiy metodikasida metod o'qituvchi va talabalarning (tizim ichida) tartibli o'zaro bog'liqligi usuli sifatida qaraladi. Ushbu ma'noda, usul texnik vositalar orqali amalga oshiriladi, ularning tanlovi ta'lim tizimining asoslari bilan belgilanadi. Mazkur maqolada o'qitish usullari metodlari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *metod, usul, o'qitish, chet til, meditatsiya, trening, ilova, boshqaruv.*

Ushbu yondashuv o'qituvchi va talabalar o'rtasida chet tilini o'zlashtirishda o'qituvchi foydalanadigan usul va uslublarga bag'ishlanadi. Keling, o'rganishga ikkita komponent ishlaydigan tizim sifatida murojaat qilaylik: murabbiy (o'qituvchi) va o'quvchi (talaba) va ularning o'zaro ta'sirini ko'rib chiqamiz. O'qituvchi o'quvchining bilimini rag'batlantirish, uni boshqarish va boshqarish uchun mo'ljallangan, shu bilan birga o'quv - bu o'quvchini turli tadbirlarga jalb qilish orqali amalga oshiriladigan faol jarayon, shuning uchun uni ta'limning faol ishtirokchisiga aylantiradi.

Mavjud tasniflarning aksariyatida o'qituvchi faoliyati usullari (o'qitish usullari) va talabalar faoliyati usullari (o'qitish usullari) ajratilmagan. Biroq, bunday farq ularni chuqurroq o'rganish va o'qitishni samarali boshqarish uchun zarurdir.

Ta'lim berish va o'qitish texnikasining umumiyliigi, ya'ni eng barqaror, eng umumlashtirilgan, standartlashtirilgan va takrorlanadigan harakatlar (texnikalar) majmualari o'qituvchi va talaba faoliyatining uslublaridan boshqa narsa emas, bu o'qitish va o'qitishda ma'lum bir maqsadga erishishning usuli va usuli sifatida (2; s. 23) Ushbu usulni tushunish eng umumiy va universaldir.

Chet tillarni o'qitishda biz quyidagi asosiy va turdosh metodlarni nisbatan nisbatan universal usullar sifatida ajratamiz.

O'qituvchi faoliyatida asosiy usullar:

1. ko'rsatish;
2. tushuntirish (diqqatga sazovor joylarni ajratib ko'rsatish yoki talabalarning o'zlari qidirishni tashkil qilish);
3. o'qitishni tashkil etish;
4. arizani tashkil etish.

Ushbu asosiy usullarning har biriga mos keladigan narsa nazorat, shu jumladan tuzatish va baholashdir.

Talabalar faoliyatida asosiy usullar quyidagilardir :

1. tanishish (shu jumladan sezgir idrok, tushunish, gapirish), kuzatish bilan bog'liq;
2. fikrlash (shu jumladan tanlangan diqqatga sazovor joylardan xabardor bo'lish yoki ularni mustaqil izlash, ba'zida batafsil fikr yuritish);
3. o'qitish;

4. nutq faoliyatining har xil turlaridan foydalanish.

O'z-o'zini tuzatish va o'z-o'zini baholashni o'z ichiga olgan o'zini o'zi boshqarish ushbu asosiy usullarning har biri bilan bog'liq. Keling, ushbu o'qitish va o'qitish usullarining har birini taqqoslab ko'rib chiqaylik, chunki ular bir-biri bilan chambarchas bog'liqdir. Ostida ko'rsatish aniq vazifani taqdim etishning har qanday shakli, chet tili o'quv materiali va uni amalga oshirish bo'yicha harakatlar tushuniladi. Shou, I.L. Bim, asosan o'quvchilarning hissiy idrokiga murojaat qiladi (eshitish, ko'rish, harakatlanish). O'qituvchi oddiygina narsani, masalan, ob'ektni, harakatni ko'rsatishi va uni ingliz tilida nomlashi yoki ovoz, so'z, so'z birikmalarining talaffuzini ko'rsatishi mumkin. U vaziyatni taxtada rasm bilan tasvirlashi, uni stolda, magnit doskada va hokazolarda "yaratishi" mumkin va unga ingliz tilidagi tegishli bayonot qo'shilishi mumkin. Chet tilidagi o'quv materiallari birliklari bilan tanishish va uni amalga oshirish bo'yicha harakatlar ularning sezgir idrokiga, idrokiga asoslanadi va qoida tariqasida ichki va tashqi nutqda talaffuz bilan birga bo'ladi. O'qitish usuli sifatida tanishtirish o'quvchilarning e'tiborini jalb qilish, idrok etish jarayonlari, qiziqish, oldida turgan vazifani anglash va uni amalga oshirish texnikasi bilan tavsiflanadi. Tushuntirish nafaqat ma'lum bir nutq harakati yoki bir qator harakatlarni ochib berish, balki ularning muhim xususiyatlarini (diqqatga sazovor joylarini) ta'kidlash uchungina emas, balki tegishli ko'rsatma berish orqali talabalar tomonidan ushbu belgilarni mustaqil izlashni tashkil qilish uchun tushuniladi. Shunday qilib, tushuntirish o'quvchini o'ylashga undaydi, qabul qilingan materialni keyinchalik mazmunli o'qitish va qo'llash maqsadida tushunish va tushunish uchun zarur va yetarli.

Meditatsiya o'qitish usuli sifatida, bu chet el tilidagi nutq tajribasini faol ravishda o'zlashtirish yo'lidagi maqsadga muvofiq harakatlarning butun majmuasi bo'lib, qoida tariqasida o'qituvchining tushuntirishlari yoki moddiy birliklarning muhim xususiyatlarini mustaqil ravishda izlashga va amalga oshirish harakatlariga bo'lgan munosabati bilan rag'batlantiriladi.

Treningni tashkil etish material va uni amalga oshirish bo'yicha harakatlarni birlashtirishga qaratilgan. Bir so'z bilan aytganda, tor vazifalar doirasida va sun'iy sharoitda material birliklaridan xilma-xil foydalanishni tashkil etish uchun sharoitlar yaratilmoqda.

Bu materialning birliklari bilan individual harakatlarni ko'p marta takrorlashga asoslangan maxsus metodlar to'plami. Ilovani tashkil qilish yordamida o'qituvchi talabalarni yuqori darajadagi ta'limga - chet tilidagi yaxlit nutq faoliyatini (o'qish, gapirish va yozish) o'qitishga o'tkazadi.

Shubha yo'qki, barcha o'qitish usullarini, shu jumladan o'zini o'zi nazorat qilishni faol ravishda tashkil etish asosida tashkil etilgan ta'lim yanada boshqaruvchan va shuning uchun ham samaraliroqdir.

Shunday qilib, bir-biri bilan o'zaro bog'liqlik holatida bo'lish, o'qitish (o'qitish) usullari va o'qitish usullari ba'zi bir umumiy xususiyatlarga ega, ya'ni: ular qo'llanilishning ma'lum universalligi va nisbiy invariantligi (barqarorligi) bilan ajralib turadi. Yuqorida keltirilgan usullar chet tillarini o'qitishning har qanday tizimiga xos bo'lganligi ularning umuman o'zgarmasligidan kelib chiqadi. Shu bilan birga, ushbu usullar ma'lum bir o'zgaruvchanlikka ega bo'lib, u ushbu usullarning qanday ishlatilishida namoyon bo'ladi:

bir-biriga qanchalik darajada va qanday muvofiqligi, qanday usullar dominant sifatida ajralib turadi, o'rganish ijtimoiy jihatdan aniqlangan maqsadiga qarab, fanning rivojlanish darajasi va va hokazo, ya'ni bu o'zgaruvchanlik ma'lum bir ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlariga bog'liq. Binobarin, har bir o'qitish tizimida metodlar turlicha talqin etiladi va ular murakkab o'zaro ta'sirda harakat qilgani va barchani bir tizimni ifodalaganligi sababli, ya'ni har bir o'qitish tizimining o'ziga xos uslublar tizimi mavjudligini tasdiqlash uchun asosdir. Demak, metodlar tizimi bir-biri bilan o'zaro bog'liqligi va ular tarkibidagi metodikalar ierarxiyasi asosida o'qitishning maqsadi, mazmuni va vositalariga qarab, o'qitish va o'qitish usullarining ajralmas to'plami sifatida ijtimoiy shartli deb tushuniladi. Shunday qilib, metodlar o'quvchilarni o'qitishni tashkil qilishda foydalaniladigan, ular tomonidan aqliy operatsiyalar va sezgi a'zolarini idrok etish bilan bog'liq ko'plab aniq muammolarni hal qilish orqali amalga oshiriladigan asosiy va ikkinchi darajali texnikalardan iborat. Texnikalar, shuningdek usullar o'qituvchi va talabaning o'zaro harakatining tarkibiy va funksional tarkibiy qismidir. Ammo agar usul asosiy, dominant faoliyatni nomlasa, u holda texnika shakllanayotgan o'quv faoliyatining mohiyatini tashkil etadigan va unga tarkibiy qism sifatida kiritilgan aniq bir harakat bilan bog'liq, masalan, uzluksiz semantizatsiya usullari; dialogik nutqni shakllantirish usullari; matndan semantik ma'lumot olish texnikasi; gapni tizimli tuzish mahoratini jumla darajasida shakllantiruvchi usullar va boshqalar. O'qituvchi foydalanadigan usullar nafaqat oddiy yod olishni talab qiladigan, balki aqliy muammolarni hal qilish zarurati oldiga o'quvchilarni qo'yishi juda muhimdir, garchi bu ham zarur bo'lsa; shuning uchun talaba nafaqat nutq birligini ko'paytiradi, balki "nutq ishi" ni o'zi yaratadi, ya'ni u til birliklaridan foydalanib, uning oldida turgan kommunikativ vazifa bilan bog'liq holda gapni tuzishi mumkin.

Yuqoridagilardan xulosa qilishimiz mumkinki, texnikalar o'quv materiali bilan harakatlarning o'ziga xos mazmuni bo'lib, ular ushbu fanni maktabda o'qitish yo'nalishi va tizimiga qarab juda farq qiladi. Texnikalarning o'ziga xos mazmuni to'g'ridan-to'g'ri chet el tillarini o'qitish amalga oshiriladigan tizim doirasida o'qitishga asoslangan uslubiy printsiplar bilan belgilanadi (17; 85-bet).

Aloqa yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirish tarixidan 70-yillarning boshlarida XX asr chet el metodologiyasida "kommunikativ yondashuv" deb nomlangan yangi yo'nalish rivojlandi, uning paydo bo'lishi va rivojlanishi D.A. kabi ingliz va amerikalik olimlarning nomlari bilan bog'liq. Uilkins, K. Kandlin, GJ Vidovson, K. Jonson va boshqalar.

Muloqotga yo'naltirilgan ta'lim asosan ma'lum bo'lgan usullarning kamchiliklari va cheklovlarini bartaraf etishga qaratilgan edi. Shu bilan birga, yangi yondashuvni qo'llab-quvvatlovchilar allaqachon yaratilgan narsadan voz kechishga da'vat qilmadilar, balki tilshunoslik, psixologiya, sotsiologiya va boshqa fanlarning so'nggi yutuqlarini hisobga olgan holda vaqt sinovidan o'tgan usullarni o'z ichiga olgan oqilona foydalanishni taklif qilishdi. ... Va shu ma'noda birinchi navbatda ilgari surilgan chet tilini o'qitishning kommunikativ printsiipi tubdan yangi narsa emas, balki og'zaki chet tilini o'qitishga qaratilgan metodlarni, ya'ni to'g'ridan-to'g'ri metodlarni yanada rivojlantirish va mantiqiy davomi edi.

Kommunikativ yondashuv o'quvchilarning haqiqiy "tirik" tildan amaliy foydalanish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, til tuzilmalarini manipulyatsiya qilishni emas, balki ushbu tuzilmalarni ongli ravishda kundalik aloqa vaziyatlarida o'zlarining kommunikativ funksiyalari bilan bog'lashni o'rgatishga mo'ljallangan. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, chet tilida muvaffaqiyatli muloqot qilish uchun talabalar nafaqat lingvistik tabiatdagi ma'lum bilimlarni (ya'ni lingvistik tuzilmalar tili haqidagi ma'lumotlarni) o'zlashtiribgina qolmay, balki olingan bilimlarning butun hajmini qo'llay olishlari kerak, chunki aloqa jarayonida fonetika, lug'at yoki grammatikani ajratib bo'lmaydi. ... Shunday qilib, muloqotga yo'naltirilgan ta'lim uchun nutq faoliyatining har xil turlari bo'yicha mashg'ulotlarni eng oqilona birlashtirishga imkon beradigan va chet tilidagi muloqotning umumiy maqsadlariga bo'ysundiradigan integral yondashuv muhimdir.

Chet til madaniyatini kommunikativ o'qitish texnologiyasi (Passov E.I.)

E.I.Passov - Lipetsk pedagogika instituti professori, pedagogika fanlari doktori, chet tili madaniyatini kommunikativ o'qitish texnologiyasini ishlab chiqdi.

Kommunikativ ta'lim texnologiyasi - bu muloqotga asoslangan ta'lim (18; 65- bet).

Kontseptual qoidalar: chet tili ham o'qitishning maqsadi va vositasi;

til - bu aloqa, identifikatsiya qilish, ijtimoiylashuv va shaxsni madaniy qadriyatlar bilan tanishtirish vositasi;

chet tilini o'zlashtirish ona tilidan farq qiladi.

O'quv jarayonining asosiy ishtirokchilari o'qituvchi va talaba. Ularning orasidagi munosabatlar hamkorlik va teng nutq sherikligiga asoslangan.

Bu bir kishining faoliyati, garchi u muloqotga kiritilgan bo'lsa va undan tashqarida aqlga sig'maydi, chunki muloqot har doim boshqa odamlar bilan o'zaro aloqada bo'ladi. Shu sababli, nutq faoliyatining nisbatan mustaqil turi bo'lib, nutq so'zlash muloqot doirasida va unga ko'z bilan qarab majburiy o'qitishni talab qiladi. Yuqorida aytib o'tilganlar eng muhim boshlang'ich pozitsiyani belgilaydi: muloqotni o'rgatmasdan, sinfda og'zaki muloqot qilish uchun sharoit yaratmasdan gapirishni o'rgatish mumkin emas.

Kommunikativ metod o'quv jarayoni aloqa jarayonining modeli ekanligiga asoslanadi. Har qanday model singari, o'quv jarayoni ham ba'zi jihatlar bo'yicha real aloqa jarayoni bilan taqqoslaganda soddalashtirilgan, ammo asosiy parametrlari bo'yicha unga o'xshash, shunga o'xshashdir.

Kommunikativ metodning yangiligi nimada? Muloqot o'rganishda nimani majbur qiladi? Kategoriyalar eng keng tushunchalardan biri bo'lganligi sababli, "kommunikativlik" ni uning ta'lim jarayonining barcha asosiy jihatlariga aloqadorligida ko'rsatish kerak. Bu kommunikativ metod tamoyillarining mazmunini aniqlashga yordam beradi va natijada ularni shakllantiradi.

Kommunikativlik nafaqat maqsad, balki vosita bo'lgan ta'lim jarayonining nutqqa yo'nalishini taxmin qiladi. Ta'lim jarayonining nutq yo'nalishi o'quvchilarning asosan ularning faoliyatini tavsiflovchi nutq-fikrlash faoliyati mavjud bo'lganda mumkin bo'ladi. Nutqni o'ylash faoliyati kommunikativ ta'lim jarayonining asosiy qismidir. Shuning uchun biz ushbu qonuniyatni printsip asosida shakllantirishga va nutq faoliyatining bir turi sifatida nutqni o'rgatishning birinchi printsipi deb hisoblashga haqlimiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Eluxina N.V. "Eshitishning asosiy qiyinchiliklari va ularni bartaraf etish yo'llari // Chet tillarini o'qitishning umumiy usullari: O'quvchi / komp.: Bim I.L., Leontiev A.A. va boshqalar - M.: Rus tili, 1991.
2. Eluxina N.V. Og'zaki muloqot qilish qobiliyatini shakllantirish sharti sifatida chet tilini quloq bilan tushunishning asosiy qiyinchiliklarini engish // Maktabda chet tillari. - 1996 yil.
3. Kolker Ya.M., Ustinova E.S. Ingliz tilida nutqni tinglab tushunishni o'rganish: amaliyot. - M.: "Akademiya" nashriyot markazi, 2002 yil.
4. Kochkina Z.A. "Ovozli nutqni tushunish (tinglash) // Psixologiya savollari / Ed. B.M. Templov, V.N. Kolbanovskiy, F.A. Soxin. - 1963 yil.
5. Nosonovich E.V., Milrud G.P. Haqiqiy o'quv matnining parametrlari // Maktabda chet tillari. - 1999 yil.
6. Якубов, Фазлиддин Утаганович, and Мая Эм. "Роль интерактивных методов и Интернета в учебном процессе при изучении иностранных языков." Учёный XXI века 4-1 (17) (2016): 26-28.
7. Якубов, Фазлиддин Утаганович, and Мая Эм. "Роль интерактивных методов и Интернета в учебном процессе при изучении иностранных языков." Учёный XXI века 4-1 (17) (2016): 26-28.